

coordination meetings of prosecutor's office are revealed, offers on their elimination are provided. It is defined that productivity of realization of a considered form of coordination activity of prosecutor's office in the field of combating of crime and corruption directly depends on appropriate implementation by prosecutors of the powers conferred to them by the law on preparation and conduction of coordination meetings, and also control over execution of the made decisions.

Keywords: coordination meeting, prosecutor, coordination, crime and corruption combating, execution control.

УДК 343.9(477)

О. В. Грищенко

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ПОБОЇВ ТА МОРДУВАНЬ ВІД СУМІЖНИХ ЗЛОЧИНІВ

Розглянуто проблемні питання кваліфікації та відмежування побоїв і мордувань від суміжних складів злочину. Визначено, що для звуження кола проблемних питань кваліфікації необхідно включити в КК України главу з роз'ясненням термінів, які використовує законодавець у кримінально-правових нормах, а також на рівні постанови Пленуму Верховного Суду України дати рекомендації щодо кваліфікації побоїв і мордувань та відмежування цього складу злочину від інших злочинів.

Ключові слова: кваліфікація, відмежування, побої і мордування, залякування, погроза, хуліганські дії.

Завданням кримінального законодавства є охорона прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку і безпеки, навколишнього природного середовища, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також попередження злочинів. Для виконання цих задач КК України встановлює підстави та принципи кримінальної відповідальності, визначає, які суспільно небезпечні діяння визнаються злочинами, встановлює покарання та інші заходи кримінально-правового характеру за вчинення злочину. Саме тому одним з головних завдань, які стоять перед правоохоронними органами, є встановлення особи, котра вчинила злочин, та притягнення її до кримінальної відповідальності. При цьому необхідно точно встановити, яке саме суспільно небезпечне діяння було вчинено і якою статтею Особливої частини КК України воно передбачене. Процес встановлення точної відповідності вчиненого діяння з ознаками складу злочину називається кваліфікацією злочину.

Загально визнаним є той факт, що Правильна кваліфікація дозволяє надати вчиненому відповідну негативну соціально-політичну

оцінку, оскільки вона виступає важливою умовою дотримання законності у правозастосовній діяльності. Неправильна кваліфікація порушує принцип справедливості у кримінальному праві та сприяє винесенню незаконного вироку. Помилкова кваліфікація виражається здебільшого в застосуванні норми кримінального законодавства, існуючої для менш тяжкого чи навпаки більш тяжкого злочину, ніж вчинений насправді. Це у свою чергу тягне за собою призначення менш суворого або більш суворого покарання, що не сприяє поновленню соціальної справедливості, загальному і спеціальному попередженню. Помилки у кваліфікації здебільшого допускаються у зв'язку з неправильним розумінням практичними працівниками правоохоронних органів термінології законодавця, відповідністю відповідних роз'яснень на рівні постанов Пленуму Верховного суду України, неправильно сформованою від самого початку практикою місцевих судових і слідчих органів.

Так, до основних проблем вірної кваліфікації побоїв і мордувань відноситься:

- наявність певної недосконалості кримінального законодавства щодо розглядуваного складу злочину, яка проявляється в тому, що закон не містить чіткого визначення побоїв і мордувань у диспозиції статті, що значно ускладнює їх практичне застосування, зокрема через конкуренцію з таким кримінально-правовими нормами, як умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України), катування (ст. 127 КК України), погроза вбивством (129 КК України), хуліганство (ст. 296 КК України), що у свою чергу призводить до помилок у кримінально-правовій кваліфікації під час досудового і судового слідства та, відповідно, до порушень прав і свобод людини [1];

- злочини, пов'язані із заподіянням побоїв і мордувань дуже часто вчиняються у сфері сімейно-побутових відносин, де потерпіла особа здебільшого протягом тривалого часу терпить знущання, не звертаючись по допомогу до правоохоронних органів, у зв'язку з чим цей злочин має високий рівень латентності;

- недостатньо досконала конструкція диспозиції розглядуваної статті, заподіяння реальної шкоди здоров'ю під час побоїв і мордувань, що тягне за собою кваліфікацію за іншими нормами КК України (умисне заподіяння тяжких, середньої тяжкості, легких тілесних ушкоджень, убивство тощо);

- враховуючи результати останніх досліджень, які свідчать, що насильницьким злочинам характерне «омолодження» суб'єктного складу, особливо серед учнів загальноосвітніх шкіл та професійно-технічних училищ, відкритим залишається питання про доцільність зниження віку кримінальної відповідальності, якщо не за вчинення побоїв, то мордувань – однозначно;

- ст. 126 КК України «Побої і мордування» також характеризується наявністю оціночних понять і ознак, що утруднюють застосування цієї норми на практиці – недостатньо конкретизовано

в законі поняття «побої», «мордування», «фізичний біль», «інші насильницькі дії» тощо.

Отже, важливим є питання відмежування побоїв від мордувань та їх обох від суміжних складів злочину. На думку Л. П. Брич, кожна з норм щодо умисного складу злочину, єдиним або основним безпосереднім об'єктом якого є здоров'я людини, співвідноситься як частина з цілим з кожною з норм, які передбачають заподіяння більш тяжкої умисної шкоди здоров'ю [2, с. 85]. Так, норма про побої (ч. 1 ст. 126 КК України) співвідноситься як частина з нормою про умисне легке тілесне ушкодження, що не потягло короткочасного розладу здоров'я або незначної втрати працездатності (ч. 1 ст. 125 КК України), котра, у свою чергу, може бути частиною норми про умисне легке тілесне ушкодження, що спричинило короткочасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності (ч. 2 ст. 125 КК України).

Основною відмінністю заподіяння умисного легкого тілесного ушкодження (ст. 125 КК України) від побоїв і мордувань (ст. 126 КК України) є спричинення у першому випадку суспільно небезпечних наслідків у вигляді шкоди здоров'ю. Умисне легке тілесне ушкодження є злочином з матеріальним складом і вважається закінченим з моменту настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді легкого тілесного ушкодження, на відміну від побоїв і мордувань, коли злочин вважається закінченим з моменту вчинення будь-якої дії (завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень). Відповідно до ч. 1 ст. 125 КК України, шкода здоров'ю може виражатися у порушенні анатомічної цілісності тканини або в порушенні нормального функціонування тканин чи органів тіла людини, але не спричинило короткочасного розладу здоров'я чи незначної стійкої втрати працездатності, а згідно з ч. 2 ст. 125 КК України шкода здоров'ю виражається в короткочасному розладі здоров'я або незначній втраті працездатності [3, с. 377]. Отже, за змістом КК України побої та мордування не викликають порушення анатомічної цілості чи нормального функціонування тканин і органів людини, але обов'язково спричиняють фізичний біль. За цією ознакою вони відрізняються від тілесного ушкодження.

Одним з питань, що виникають під час аналізу злочину, передбаченого ст. 126 КК України – як слід кваліфікувати заподіяння побоїв або мордування, якщо це спричинило легке, середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження? Це питання практично усіма практичними працівниками вирішується однозначно. Діяння винного слід кваліфікувати відповідно до суспільно небезпечних наслідків, що настали за ст. 121, 122 та 125 КК України. Можливі випадки, коли побої та мордування передують заподіянню тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження потерпілого, що потрібно кваліфікувати відповідно за ч. 1 ст. 121 та ч. 1 ст. 122 КК

України. Якщо побої та мордування були самостійними епізодами, що внутрішньо не пов'язані між собою, то кваліфікуватися вони мають за правилом реальної сукупності за ч. 1 чи 2 ст. 126 та ч. 1 чи 2 ст. 121 чи 122 КК України.

Шляхом систематичного тлумачення положень Особливої частини КК України можна дійти висновку, що побої та мордування так само, як і катування у формі заподіяння побоїв або інших насильницьких дій, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 127 КК України, не охоплюють заподіяння потерпілому тілесних ушкоджень. На практиці часто виникають проблеми щодо розмежування цих зовні дуже схожих за змістом складів злочину.

Л. П. Брич зазначає, що норми КК України щодо основних і кваліфікованих складів кожного з умисних злочинів проти здоров'я в частині тих кваліфікуючих ознак, котрі не пов'язані із заподіянням більш тяжкої шкоди здоров'ю, можуть перебувати у стані потенційної конкуренції загальної та спеціальної норм [2, с. 85]. Ознаками, що визначають спеціальний характер норми, виступають, наприклад, вчинення злочину групою осіб, або з метою залякування потерпілого або інших осіб, як у ч. 2 ст. 121 КК України. Так, спеціальною щодо загальної норми, закріпленої в ст. 126 КК України «Побої і мордування», є норма «Катування» (ч. 1 ст. 127 КК України). Тому вчені нерідко звертають увагу на наявність колізії між нормою відносно основного складу катування та нормою щодо кваліфікованого складу побоїв і мордувань (наприклад, у частині такої кваліфікуючої ознаки, як мета залякування потерпілого або його близьких). З цього приводу С. В. Хилук зазначає, що неможливо визначити чіткі логічно обґрунтовані критерії розмежування катування та кваліфікованого складу побоїв і мордувань [4, с. 62–63]. М. І. Хавронюк також стверджує, що ч. 2 ст. 126 (дії, передбачені ч. 1 ст. 126 КК України, що мають характер мордування, вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості) конкурує зі ст. 127 КК України, що утворює суттєві невинуваті труднощі під час кваліфікації злочинів, тому ст. 127 КК України необхідно виключити з КК України, а задля виконання Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують людську гідність, видів поведінки чи покарання пропонує удосконалити статті, які передбачають кримінальну відповідальність за перераховані в цій Конвенції діяння, а саме: ст. 365, 373, 424 КК України [5, с. 130–131].

Так, відповідно до ч. 1 ст. 127 КК України з об'єктивної сторони катування полягає в умисному заподіянні сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом заподіяння побоїв, мучень або інших насильницьких дій. Із суб'єктивної сторони цей злочин вчиняється також з прямим умислом, але із спеціальною спеціальною метою: примусити потерпілого чи іншу особу

вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання; покарати потерпілого чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється; залякування потерпілого чи інших осіб; дискримінації потерпілого чи інших осіб.

Отже, зіставлення положень ст. 126 та ст. 127 КК України викликає питання щодо тотожності понять «мордування» (ч. 2 ст. 126 КК України) та «мучення» (ч. 1 ст. 127 КК України). Аналіз тлумачних словників свідчить, що «мордування» і «мучення» є тотожними поняттями [6], тому видається невиправданим застосування законодавцем синонімічних понять «мордування» та «мучення» для позначення тотожних діянь, що є порушенням єдності термінології, а отже й недоліком законодавчої техніки [7, с. 44–45].

З аналізу диспозицій ст. 126 та 127 КК України випливає ще одна суперечність між використаними в них термінами. Так, з ч. 1 ст. 126 КК України випливає, що удар, побої та інші насильницькі дії завдають фізичного болю. У той час як ч. 1 ст. 127 КК України визначає, що побої, мучення або інші насильницькі дії можуть заподіювати не лише фізичний біль, а й як альтернатива до цього – фізичне чи моральне страждання. Отже, у випадку, коли фізичне чи моральне страждання відсутні, а є лише фізичний біль внаслідок заподіяння удару, побоїв чи інших насильницьких дій з метою залякування потерпілого чи його близьких, обґрунтовано зробити вибір між ч. 2 ст. 126 та ч. 1 ст. 127 КК України неможливо. Видається, що вказівка на те, що задля кваліфікації вчинення відповідних діянь не як побоїв та мордувань, а як катування фізичний біль повинен бути сильним, все одно не допомагає розв'язати цю проблему. Оскільки такі поняття, як «фізичний біль» (ст. 126 КК України) та «сильний фізичний біль» (ст. 127 КК України) є оціночними, тому одноманітне тлумачення відсутнє, що може призвести до необґрунтованої кваліфікації за ст. 127 КК України.

На теперішній час загальновизнано, що чим менше у законі оціночних понять, тим краще, оскільки суб'єктивна оцінка діяння може й не співпадати, а інколи й виходити за межі тієї оцінки, котру мав на увазі законодавець, встановлюючи норму, що містить оціночне поняття [8, с. 6]. Особливо гостро наявність оціночних понять проявляється у процесі кримінально-правової кваліфікації злочинних діянь, пов'язаних з посяганням на таких родовий об'єкт, як життя та здоров'я особи.

Справедливим буде відзначити ще одну відмінність між ч. 2 ст. 126 та ч. 1 ст. 127 КК України, але у суб'єктивній стороні в межах розглядуваних нами дій. У першому випадку мова йде про дії, вчинені з метою залякування потерпілого чи його близьких, а при катуванні мета залякування розповсюджується на потерпілого чи інших осіб. М. І. Хавронюк з цього приводу зазначає, що одне й те саме явище реальної дійсності, що характеризується сукупністю

однакових за своєю сутністю ознак, між якими неможливо знайти відмінності, отримало різну кримінально-правову оцінку з боку законодавця [9, с. 296]. Суть проблеми полягає в тому, що в обох складах злочинів співпадає така ознака, як мета залякування потерпілого або його близьких. Але стверджувати, що саме поняття «близькі потерпілого» або мета «залякування потерпілого» слугують розмежувальними ознаками, некоректно, оскільки ні кримінальне, ні інші галузі законодавства не містять переліку осіб, яких можна віднести до «близьких потерпілого».

Питання, яке також часто виникає на практиці під час кваліфікації означених діянь: чи охоплюється катуванням у формі інших насильницьких дій умисне заподіяння удару, побоїв, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, якщо такі дії мають характер мордування? На нашу думку, побої, що мають характер мордування та катування – це два різні склади злочину, хоча вони й мають спільні риси з об'єктивної сторони. Вбачається, що основна відмінність «мордування» від «катування» полягає в суб'єктивній стороні, а саме в меті вчинення цих злочинів. На підставі проведеного аналізу можна зрозуміти, що метою мордування є здебільшого заподіяння потерпілому сильного фізичного болю шляхом виточених способів впливу на організм людини. Застосування ж катування до потерпілого (підозрюваного, обвинуваченого, свідка) переслідує основну мету, яка зазначена в диспозиції ст. 127 КК України – примусити цю особу вчинити дії, що суперечать її волі, у тому числі отримати від неї або іншої особи відомості чи визнання, покарати за дії, вчинені нею або іншою особою, або у вчиненні яких ця чи інша особа підозрюється, тобто сфальсифікувати докази у кримінальному провадженні.

Втім, деякі вчені бачать вирішення цього питання у розширенні змісту ст. 127 КК України та цілковитому виключенні ст. 126 «Побої і мордування» та ст. 373 «Примушування давати показання» з КК України, аргументуючи тим, що на практиці певна незрозумілість призводить до судових помилок, сумнівів та умисної трансформації недоліків конструкції норм, в результаті чого винні уникають відповідальності за вчинений злочин [10; 11]. Але вбачається, що виключення ст. 126 та 373 КК України задяє ширшого застосування недосконалої ст. 127 КК України є вкрай нераціональним кроком. Такий вчинок утворить прогалину в кримінально-правовій охороні здоров'я людини, бо не усі побої вчиняються з метою, що визначена у складі злочину, передбаченому ст. 127 КК України. Виключення ж ст. 373 КК України, на думку А. П. Брич, виключить досить обґрунтовану диференціацію кримінальної відповідальності [2, с. 99–100].

Деякі спільні ознаки злочин, передбачений ст. 126 КК України «Побої і мордування», має зі злочиним, передбаченим ст. 129 КК України «Погроза вбивством». З аналізу самої диспозиції статей

стає зрозуміло, що норми кримінального закону, які передбачають відповідальність за побої та мордування, як і погрозу вбивством, не тягнуть за собою настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді спричинення певного ступеня шкоди здоров'ю, але діяння у вигляді погрози вбивством, на відміну від побоїв і мордувань, не завдає особі фізичного болю. Погроза являє собою лише намір завдати фізичної, моральної чи іншої шкоди особі, що виражається словами, письмовим способом, діями або іншим чином. Погроза являє собою грубу, зухвалу обіцянку заподіяти яке-небудь зло, неприємність і пов'язана з можливістю або неминучістю виникнення чогось небезпечного, прикрого, тяжкого [12]. Погроза вбивством – це різновид психічного насильства над особою, адже вона має на меті вплинути на психічний стан особи – зробити її життя дискомфортом, таким, яке зазнає реальної небезпеки.

Погроза вбивством як склад злочину дещо співвідноситься з кваліфікуючою ознакою ст. 126 КК України, а саме: умисне заподіяння удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, що були вчинені з метою залякування потерпілого чи його близьких. У цьому випадку особа так само зазнає психологічного насильства, відчуває почуття страху, переляку, тривоги, жаху, хвилювання, тобто чекає чогось неприємного й небажаного [13, с. 5]. Діяння винного в обох випадках полягають у тому, щоб вплинути на психічне здоров'я людини, зробити її життя дискомфортом, не дати можливості нормально й спокійно жити. Так, обстановка вчинення як погрози вбивством, так і завдання особі удару, побоїв тощо з метою залякування потерпілого або його близьких характеризується наявністю сильного переживання – страху за свої життя чи здоров'я або своїх близьких. Але у випадках погрози вбивством, оскільки винний не має наміру приводити свої погрози в дію, його умисел спрямований виключно на погрозу вбивством, тобто на створення у потерпілого відчуття страху шляхом різного способу залякувань. Якщо у разі погрози вбивством дії такого характеру майже завжди супроводжуються лише демонстрацією або частковим застосуванням будь-яких знарядь та засобів (зброї у вигляді сокири, молотка, ручної гранати, мисливської рушниці, газового пістолета, кухонного ножа або іншого предмета чи речі навколишнього світу, якими можна завдати тілесні ушкодження), то заподіяння ударів, побоїв та інших насильницьких дій безпосередньо завдають особі фізичного болю, хоча й не спричиняють тілесних ушкоджень.

Отже, діяння у вигляді заподіяння потерпілому лише психічних страждань шляхом його приниження і погрози вбивством не мають розглядатися як побої та мордування. У такому випадку, за наявності реальної погрози, буде мати місце злочин, передбачений ст. 129 КК України. У випадках, коли погроза вбивством супроводжувалася заподіянням побоїв або тілесних ушкоджень різного

ступеня з метою залякати особу, це є чи не єдиним приводом до притягнення винного до кримінальної відповідальності у випадку його виправдання у вчиненні погрози вбивством.

Проблемним також є питання відмежування ознак складу злочину побоїв і мордувань від ознак складу хуліганства. Законодавцем ці злочини поміщені у різні розділи Особливої частини КК України, адже вони посягають на різні об'єкти кримінально-правової охорони, проте мають багато спільних ознак, що утворює певні перешкоди для правильного застосування закону про кримінальну відповідальність у частині охорони як життя і здоров'я особи, так і громадського порядку. Відповідно до п. 4. Постанови Пленуму Верховного Суду «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 р. № 10, суди мають відрізнити хуліганство від інших злочинів залежно від спрямованості умислу, мотивів, цілей винного та обставин учинення ним кримінально-караних дій. Дії, що супроводжувалися погрозами вбивством, завданням побоїв (що характерно в нашому випадку), заподіянням тілесних ушкоджень, вчинені винним щодо членів сім'ї, родичів, знайомих і викликані особистими неприязними стосунками, неправильними діями потерпілих тощо, слід кваліфікувати за статтями КК України, що передбачають відповідальність за злочини проти особи. Тобто, на підставі роз'яснень цієї Постанови зрозуміло, якщо винний завдав побоїв потерпілому (які не спричинили тілесних ушкоджень, але завдали фізичного болю), що було викликано, наприклад, особистими неприязними стосунками, або ж неправильними діями потерпілого, вчинене слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 126 КК України.

Як хуліганство зазначені дії мають кваліфікуватися лише в тих випадках, коли вони були поєднані з очевидним для винного грубим порушенням громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства і супроводжувались особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. Громадським порядком в загальному вигляді вважається врегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, поважання честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі. Грубе порушення громадського порядку передбачає недотримання встановлених правил поведінки у громадських місцях. Але вважається, що хуліганські дії можуть бути вчинені в будь-якому місці в присутності лише потерпілого [14].

Відповідно до п. 13 вищевказаної Постанови, при вирішенні питання про кваліфікацію дій винних осіб, які під час грубого порушення громадського порядку з мотиву явної неповаги до суспільства вчинили й інші злочини, передбачені різними статтями Особливої частини КК України, судам належить виходити з положень ст. 33 КК України, тобто враховувати сукупність злочинів.

Але у цій же Постанові зазначалося, що хуліганські дії у вигляді особливої зухвалості можуть супроводжуватися завданням потерпілій особі побоїв або інших тілесних ушкоджень тощо. А в п. 14 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про хуліганство» від 28 червня 1991 р. № 3, яка вже втратила чинність, вказувалося, що хуліганські дії, які супроводжувались погрозою вбивством, образою громадянина, заподіянням побоїв і т.д., належить кваліфікувати тільки за відповідною частиною ст. 206 КК України (тобто, «Хуліганство» за КК УРСР 1960 р.).

З огляду на вищеозначене, вбачається, що все одно цих визначень недостатньо для того, щоб провести чітке розмежування між побоями, передбаченими ст. 126 КК України, та хуліганськими діями у вигляді побоїв. Навпаки, виходить плутанина в частині того, що, наприклад, слід вважати суто побоями, а що – хуліганством, адже хуліганство також може вчинятися на ґрунті «неприятних стосунків або неправильних дій потерпілого».

В юридичній літературі можна знайти таке вирішення: хуліганство, яке супроводжується побоями (ч. 1 ст. 126 КК України) або спричиненням легкого тілесного ушкодження (ст. 125 КК України), не потребує додаткової кваліфікації, оскільки такі дії характеризують його особливу зухвалість. Однак якщо в такій ситуації були вчинені злочини, які за своїми ознаками і ступенем тяжкості істотно відрізняються від хуліганства, має місце сукупність злочинів, що потребує кваліфікації дій за ст. 296 і відповідними статтями КК України (наприклад, ст. 121, 122, ч. 2 ст. 126, ст. 127, 194, 352).

Слід також зазначити, що ч. 2 ст. 116 КК РФ встановила кримінальну відповідальність за заподіяння побоїв або інших насильницьких дій, що завдали фізичного болю і були вчинені саме з хуліганських спонукань. Закріплення такої кваліфікуючої ознаки, на нашу думку, суттєво полегшує процес кваліфікації означених діянь на практиці, адже якщо побої були сполучені з очевидним для винного грубим порушенням громадського порядку, що виражали явну неповагу до суспільства, а також заподіяні без особливої на те причини, то діяння винного в таких випадках мають кваліфікуватися за ч. 2 ст. 116 КК РФ, як «побої або інші насильницькі дії, що завдали фізичного болю, вчинені з хуліганських спонукань» [15]. В Україні, на теперішній час, у випадку вчинення особою побоїв з хуліганських мотивів або хуліганських дій з використанням побоїв, вчинене слід кваліфікувати за ст. 296 КК України «Хуліганство», оскільки такі дії характеризують її особливу зухвалість, притаманну хуліганству, і не потребують додаткової кваліфікації за ч. 1 ст. 126 КК України. У разі, коли хуліганські дії містять ознаки злочинів, склад яких передбачений різними статтями КК України, одночасна кваліфікація дій за цими статтями може мати місце лише за наявності реальної сукупності злочинів.

Отже, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що злободенною проблемою є уніфікація та диференціація кримінально-правової термінології стосовно розглядуваних вище питань. Необхідно, щоб однакова за ступенем шкода здоров'ю позначалися одним і тим самим терміном, а різна шкода – різними термінами. Вбачається, що для звуження кола проблемних питань кваліфікації необхідно включити в КК України главу з роз'ясненням термінів, які використовує законодавець у кримінально-правових нормах, а також на рівні постанови Пленуму Верховного Суду України дати рекомендації щодо кваліфікації побоїв і мордувань та відмежування цього складу злочину від інших злочинів.

Список використаних джерел: 1. Гаркуша А. Г. Кримінальна відповідальність за побой та мордування: постановка проблеми / А. Г. Гаркуша // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України». – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – С. 114–116. 2. Брыч Л. П. Преступления против здоровья и против безопасности жизни и здоровья по законодательству Украины : монография / Л. П. Брыч. – Львов : Львов. гос. ун-т внутр. дел, 2010. – 116 с. 3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш (та ін.) ; за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Вид. 2-ге, переробл. та доповн. – Х. : Одісеї, 2004. – 1152 с. 4. Хилюк С. В. Развитие науки криминального права Украины після відновлення її державної незалежності (питання особливої частини) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Хилюк Світлана Володимирівна. – Л., 2007. – 304 с. 5. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України / М. І. Хавронюк. – К. : Істина, 2004. – 504 с. 6. Мордувати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lingvo.ua/uk/Translate/uk-uk/morduvati>. – Словник АБВУД Lingvo. 7. Данилевський А. О. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних злочинів : наук.-практ. посіб. / А. О. Данилевський, Г. С. Болдари ; Луганськ. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 152 с. 8. Питецкий В. В. Применение оценочных признаков уголовного закона : учеб. пособие / В. В. Питецкий. – Красноярск : КГУ, 1995. – 112 с. 9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 4-те вид., переробл. та доповн. – К. : Атіка, 2007. – 1184 с. 10. Катеринчук К. В. Відмежування катування від суміжних складів злочину / К. В. Катеринчук // Право України. – 2005. – № 9. – С. 59–62. 11. Денисова О. Некоторые проблемы состава преступления, предусмотренного ст. 127 Уголовного кодекса Украины / Оксана Денисова // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 8. – С. 107–112. 12. Погроза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lingvo.ua/uk/Interpret/uk/pogroza>. – Словник АБВУД Lingvo. 13. Самошенко И. В. Понятие и признаки угрозы в уголовном праве : монография / И. В. Самошенко. – Харьков : СПД ФЛ Вапнярчук Н. М., 2005. – 120 с. 14. Розгляд судами кримінальних справ про хуліганство : [загальнення] / [підгот. Ю. М. Кармазін, О. Г. Литвиненко] ; Верховний Суд України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/3adf2d0e52f68d76c2256c080037bac9/f5833de7e88e>

a4ecc2257293002e063b?OpenDocument. – Назва з екрана. 15. Уголовный Кодекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ug-kodeks.ru/>. – Назва з екрана.

Надійшла до редколегії 26.07.2013

Грищенко А. В. Проблемы квалификации и отграничения побоев и истязаний от смежных преступлений

Рассмотрены проблемные вопросы квалификации и отграничения побоев и истязаний от смежных составов преступления. Определено также, что для сужения круга проблемных вопросов квалификации необходимо включить в УК Украины главу с разъяснениями терминов, используемых законодателем в уголовно-правовых нормах, а также на уровне постановления Пленума Верховного Суда Украины дать рекомендации по квалификации побоев и истязаний и отграничению этого состава преступления от других преступлений.

Ключевые слова: квалификация, отграничение, побои и истязания, запугивание, угроза, хулиганские действия.

Grischenko O. V. The Problems of Qualification and Delimitation of Beatings and Tortures with Related Crimes

The problem questions of qualification and delimitation of beatings and tortures with related crimes are considered in the paper. Correct qualification can provide proper negative social and political assessment, as it is essential conditional for the law abundance in enforcement activity. The main qualification problems of article 126 of the Criminal Code of Ukraine «Beating and tortures» include: firstly, the presence of evaluative notions and features that complicate the application of this rule in practice, i.e. not enough concretized in law the notion of «beating», «torture», «physical pain», «other violent actions» etc., and secondly, not perfect construction of the examining article, in this case causes competition of article 126 of the Criminal Code of Ukraine with such rules of criminal law as: an intentional minor injury (article 125 of the Criminal Code of Ukraine), torture (article 127 of the Criminal Code of Ukraine) murder threat (article 129 of the Criminal Code of Ukraine), hooliganism (article 296 of the Criminal Code of Ukraine), that in turn leads to errors in criminal qualifications in pre-trial and trial investigation and accordingly to infringement of human rights and freedoms.

It's determined that the main difference between an intentional minor injury (article 125 of the Criminal Code of Ukraine) and beatings and tortures (article 126 of the Criminal Code of Ukraine) is occurrence of socially dangerous consequences in the form of injury in the first case. For the content of the Criminal Code of Ukraine beatings and tortures do not cause the disruption of anatomical integrity or proper functioning of tissues and human organs, but will certainly cause physical pain.

It is concluded that beatings and tortures as well as torture (article 127 of the Criminal Code of Ukraine) in the form of beatings or other violent actions do not cover bodily injury to the victim. It appears that the main difference between «tortures» (article 126) of «torture» (article 127) is in subjective aspect, to be exact, in the purpose of such crimes. Based on the conducted analysis it can be comprehended that the purpose of tortures is primarily causing to victim severe physical pain by

influencing upon the human organism. The use of torture to the victim pursues the objective that indicated in the disposition of article 127 of the Criminal Code of Ukraine – to force the person to commit acts contrary to his will, including obtaining from him or any other person information or a confession, to punish for acts committed by him or another person, or in case when this or that person is suspected in commission of its.

According to the rules of criminal law, the responsibility for the beatings and tortures, as well as for murder threat, do not bring socially dangerous consequences as causing injury to the person's health, but act in the form of murder threat, as opposed to beatings and tortures, does not cause a physical pain to person. In case of murder threat such acts are mostly accompanied by demonstration or partial using of any guns and instruments, which can cause injuries, but in case of beatings, tortures and other violent actions, these acts immediately cause the physical pain to person, although not causing injury.

In case of committing beatings and tortures through hooligan motives or committing hooliganism by using beatings, that should be qualified under article 296 of the Criminal Code of Ukraine «Hooliganism», because that acts characterize its especial outrageous, and do not require additional qualifications under part 1 of article 126 of the Criminal Code of Ukraine. If the hooliganism acts contain elements of crimes, the structure of which provided by various articles of the Criminal Code of Ukraine, the simultaneous qualification of actions under these articles can take place only if it is the real set of crimes.

It is summarized that for narrowing the range of problem questions of qualifications it should include the chapter in Criminal Code of Ukraine with an explanation of terms used by the legislature in rules of criminal law, and also on the level of regulations of the Supreme Court of Ukraine should give recommendations for qualification of beatings and tortures and delimitation this crime from others.

Keywords: skills, separation, beatings and torture, intimidation, threats, bullying.

УДК 340.116

В. А. Ізотов

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ БНОН ЗІ СЛІДЧИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОВС ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО УТРИМАННЯ НАРКОПРИТОНІВ

Розглядаючи питання, як головну причину виникнення проблем взаємодії автором виділено різність інтересів суб'єктів взаємодії, обумовлену різними критеріями оцінки ефективності їх діяльності. Запропоновано способи вирішення наявних проблем шляхом оптимізації форм взаємодії і переходу від оцінювання ефективності діяльності підрозділів БНОН за кількісними критеріями до оцінювання за відсутністю проявів незаконного обігу наркотиків на території обслуговування.

© Ізотов В. А., 2013